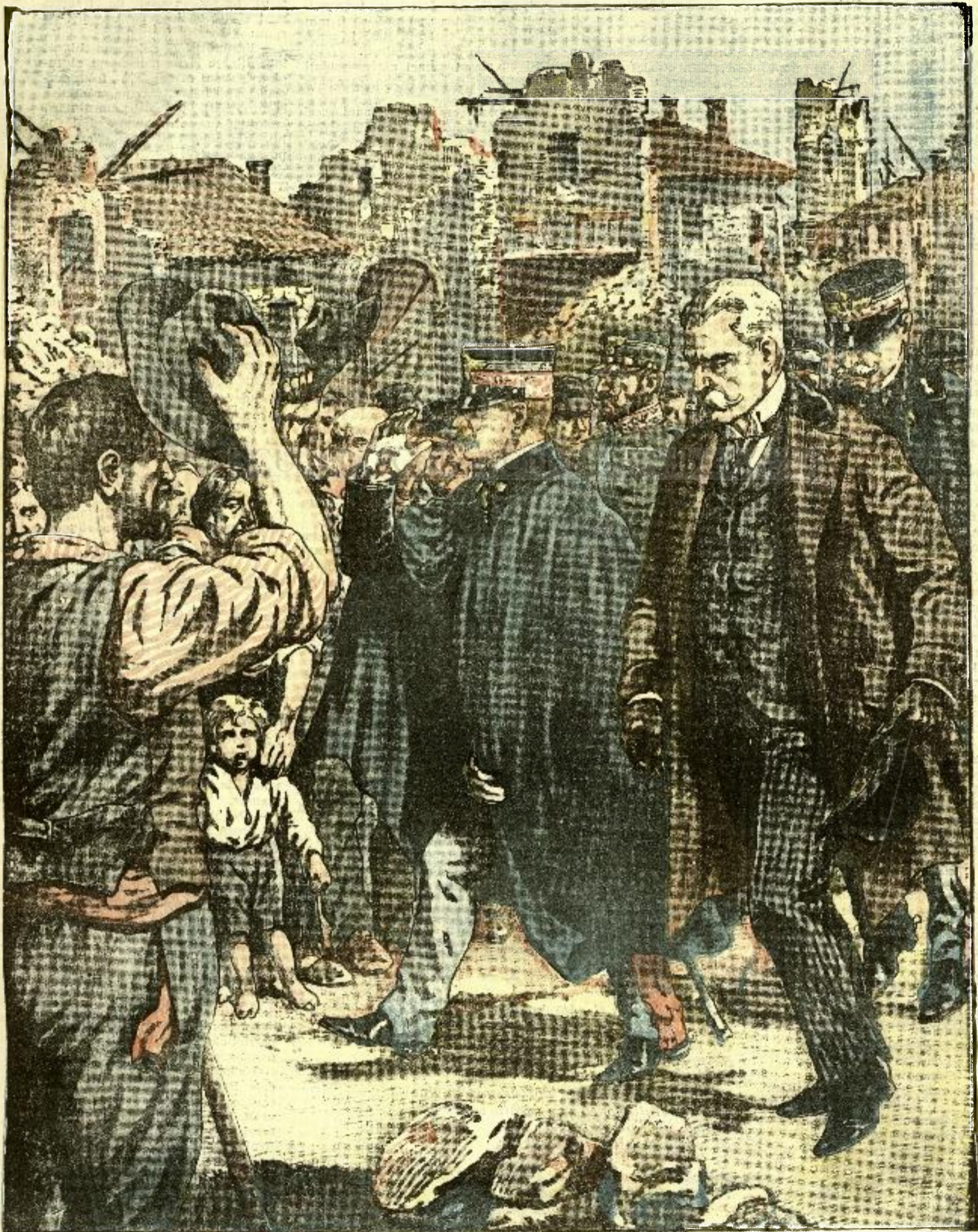

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
Lei 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Ion Dragu, I. Foti, Ana Codreanu, Ion Gruia, Victor Anestin, V. Demetrius,
N. Mihăescu-Nigrim, C. A. Ghica, V. Vlădescu-Albești, Gaston Toussaint, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
- BANI 20 -

Cutremurul catastrofal din Italia. - Regele Victor Emanuel la locul desastrului.

UN REGIMENT SIBERIAN IN VARȘOVIA

Chiostecarul

de IOAN DRAGU

E ora zece seara, la rondul întâi de la șosea. Un cer diamantat ca rochia unei regine tinere. Placina galuzului se mărește și se măsoară în manșonul ei, desemnând siluete cîndate pe marginea trotuarului. Din când în când un mureșal trece spre rondul al doilea; câte un autoturor deșteaptă brusc pe vizitii unei trăsuri care așteaptă în marginea drumului.

Un necunoscut se apropie de un om jerpelit care stă pe o bancă și privește admirativ cerul.

— Eă băiete! zice necunoscutul punându-i mâna pe umăr.

— Ce? răspunde mirat jerpelitul.

— O întrebare.

— Zii.

— Ce faci aici?

— Indiscretule, nu te privește!

— Pardon. Mă privește foarte mult. E de datoria mea să întreb pe vagabonzi ce caută în cutare loc la o oră nepotrivită.

— A! Ești agent secret. De ce nu mi spuneași mai de mult. În fibe, ce vrei?

— Să știu ce faci aici.

— Ceeace vezi... Visez.

— Unde-ți este domiciliul?

— Aici. Sunt ca pasărea, stau pe o creacă.

Uite, vezi al treilea arbore pe dreapta? Acolo sed și acolo dorm. Intrarea e prin întâia creacă de la stînga.

— Ajunge cu gluma. Cine ești? Ce faci?

— Fiindcă ții așa de mult să pătrunzi în intimitatea mea, nu-ți mai ascund nimic. Uite, așa cum mă vezi, sunt un fost monden celebru.

— Ești nebun.

— Sunt în toate mințile. Mi-am trăit odinioară viața. Cine nu-și aduce aminte de Gigică-Jorneanu, faimosul milionar și om de viață? Am luat parte la toate marile petreceri de acum zece ani. Am fost invitat pretutindeni, chiar la Palat. Am avut deschise toate ușile, am avut toate iubirile. Frumos timp. Ce iute s'a dus. Dacă cunosti lumea de azi, apoi desigur trebuie să știi ce ușor se poate cheltui o avere. Ceeace nu mă împiedică să zic că am o situație ca oricare alta.

— Ce situație?

— E cam delicat de spus; dar, la urma urmei, nu-i rușine... Odinioară am cheltuit bani mulți de tot pentru o... femeie. Trăsuri, supeuri, teatre, curse, voiajuri, buchete de

flori, bijuterii, s'au dus unele după altele. Averea mea s'a dus; a ei a rămas. Păstrează și azi trăsura pe care i-am dat-o; o preferă chiar automobilului. Și de câte ori trece seara pe aici...

— Isprăvește odată.

— ...Imi aruncă un pol, sub forma de restituire; și adun ș... ne ducem fiecare unde îi e treaba.

— Iată situația mea. Ce zici?

— Ca în romane.

— Ca în viață.

— Și ce meserie ai?

— Ah! că, nitasem. Șoseaua e un loc în care trecătorii, deși rari, fumează foarte mult, mai ales țigări de foi. Așa că, în zilele când polul nu-mi sosește (ca de pildă astăseară) îmi câștig viața culegând mucuri de țigări și capete de havană.

— De ajuns. Pricep ce meserie e asta. Trebuie să mergi la poliție.

— Cu dragă inimă!

O jumătate de oră după aceea, Chiostecarul e în fața comisariatului.

— De ce te-a arestat? și întrebă reprezentantul forței publice.

— Ca să se dovedească că în țara asta nu-i nici un respect pentru poezi și pentru adevărații filosofi. Nu-i voi să visez pe o bancă sub un pom. Sunt luat drept un vagabond. Ei și? Homer, Esop și fiul dulgherului Iosef din Nazareth n'au fost și ei vagabonzi? Sunt acuzat că n'am domiciliu. Filosoful Bias avea? Sunt învinuit că cerșesc. Ei bine, dar Camceas ce-a făcut? Mi se impută că trăiesc în afara ordinii sociale.

De? Apoi când aveam două milioane, ordinea socială era încântată de dezordinea mea, fiindcă profita de pe urma ei. Acum, faptul că n'am o letcaie, e o crimă. Și fiindcă toți mă știu lenș ca o șopărlă, îmi zic drept corectiv: „De ce nu muncești? Munca e o comoră. Munca îți dă pâine”. Da? Apoi de ce nu mi-au zis asta pe vremea când eram bogat? Atunci îmi era îngăduit să fiu lenș, și de aceea eram. Nu era nici crimă, nici delict nici greșală; ha era chiar un fel de cinste. Sunt omie de fapte care pot dovedi că în societate e mult mai cinstită lenca ca munca. Da, știu că codurile, de acord cu morala, fac tot cele să în putință ca să înobileze ideea de muncă, dar eu nu vorbesc de cât de obicșurile lumii mari, de păcatele noastre, de vicile noastre, de slăbiciunile noastre; toate sunt în folosul omului care nu face nimic.

Am fost și sunt încă un astfel de om. Mă aflu acum în fața d-tale, fiindcă un agent secret, care-și vedea de datoria lui, m'a arestat la șosea, pe când visam pe o bancă. Și lucru curios: amândoi aveam dreptate. El își vedea de consemnul lui; eu mă mărgineam să visez la amintirile mele, la averea-mi pierdută, la noaptea instabilă, la mucerile de țigări pe care le voi găsi, iată-mă dar gata să intru la închisoare din cauza asta. Sunt oare așa de vinovat?

— Nu-i treaba mea. Deocamdată am să te opresc aici și am să te supraveghez strânic.

— Te obosești degeaba cu supravegherea. Sunt mulțumit că mă închizi: găsește aici adăpost, pat, mobilă, un domiciliu politic, oameni cari mă vor servi și mai ales, te găsește pe d-ta. Nu-s toate astea de preferat victii de căine vagabond pe care o duc pe străzi. Am să am aci și mâncare, eu, ale cărui mese zilnice erau o dublă utopie. Am să am ciorbă, pâine, carne, vin chiar. Sunt în lumea asta șase sute de milioane de oameni cari n'au nici măcar pe sfert, decât îmi veți da aici. Și nopțile pe cari le vei petrece aici vor fi tot pe atât de frumoase pe cât sunt zilele de pașnice.

Remușcare? Cum aș putea să am odată ce nu am nici o crimă pe conștiință și nici o pedeapsă de temut. Vă veți pierde timpul, supraveghindu-mă.

— Se poate, dar ai să fii dat în judecată.

— Cum veți voi...

Câtva timp după aceea, la tribunal.

— Ai fost arestat noaptea, culeat în stradă, și n'ai putut să-ți indici domiciliul, spune judecătorul.

— Nu eram culeat în stradă, odată ce ședeam pe o bancă.

— Toamnă, nu trebuia să dormi acolo, la ora aceea.

— Era cald de tot, și mie-mi place să dorm la răcoare.

— Când ai fost întrebat, n'ai putut să arăți unde locuiești.

— Ba aș fi putut, dar n'am voit.

— De ce?

— Fiindcă sunt ros de creditori; m'am mutat acum în urmă ca să nu mă mai găsească, și n'am chef să le dau adresa mea.

— Basme. Ce are de-aface poliția cu creditorii d-tale... Dacă ai vreun domiciliu, spune-ne, care e.

— Nu fac prostia asta! Dacă e cumva vreun creditor aci în sală?

— Mi se pare că n'ai putea în orice caz să ne spui unde locuiești... Mi se pare că n'ai nici măcar o profesie.

— Vă cer mii de seuze că sunt silit

să vă desmint, dar lucrez toată ziua.

— Ce faci? N'ai putut să dai indicații nici comisariatului, nici agentului.

— Fiindcă nu le recunoaștem dreptul să mă întrebe; cu d-voastră e altceva, vă autorizez să mă întrebați.

— Ei bine, vorbește.

— Frecventez calea Victoriei, Boulevardul, Lipscați, Academiei și Șoseaua, și adun mucuri de țigări și capete de havane.

— Și d-ta numești asta meserie?

— Tot ceeace te face să câștig bani în mod cinstit, e o meserie.

— Dar d-ta nu câștigi bani în modul acesta.

— Desigur că nu câștig atât cât trebuie ca să mă plimb în muscal, dar nu mor de foame cu meseria mea... Vând colecta mea amatorilor cari fumează pipe. Regia le cere opt lei pe kgr. Eu le dau cu prețul pe jumătate. Cu modul acesta, câștigă și ei și eu.

— Tribunalul nu poate admite un astfel de mijloc de trai.

— Mai am și altul. Mă plimb la șosea ca să tai frânghia celor cari se spânzură, sau ca să împiedec să se împuste pe cei ce vor să părăsească viața din cauza unei dragoste nenorocite.

— Cum văd viața d-tale e o lungă plimbare.

— De sigur, dar o plimbare folositoare concetățenilor mei.

— Ai scăpat pe cineva de la siur cidere?

— Încă nu... E un făcut: nu se mai sinucide nimeni la șosea...

Tribunalul îl condamnă la trei luni închisoare. Și în vreme ce jandarmul îl întovărășea, Chiostecarul murmură vesel:

— Ciorbă și pâine timp de nouăzeci de zile; ce mai petrecere! Și când mă gândesc că am să pot visa în toată voia la dama cu liliacul alb. Ce voluptate!

SURORILE

— După E. Mörike —

*Ce frumoase surioare suntem noi,
Sămănăm la chip mai mult
Decât valuri ce s'azvârlă în tumult,
Două stele nu-s ca noi.*

*Ce frumoase surioare suntem noi —
Cu păr blond strălucitor —
Orice-ati face, veșnic ne-om iubi, cu
[dor —
Ce frumoase suntem noi!*

*Ce frumoase surioare suntem noi —
Și costum la fel purtăm.
Mână 'n mână, îndrăgite ne plimbăm
Tot cântând — și râdem noi!*

*Ce frumoase surioare suntem noi —
Gură 'n gură dragi ne-avem.
Patul ni-i acelaș, când brodam suntem
Tot nedespărțite noi!*

*O! frumoase, mândre, surioare, voi!
Foaia s'a întors acum —
Ați iubit pe acelaș tânăr — și pe-ast
[drum
Ați pornit să plângeți, voi!...*

I. Foti.

CANTEC

*Tu n'ai știut și n'ai să știi
Ce dor năvolnic m'a furat,
De-aceia 'n urma mea rămâi;
Tu n'ai știut și n'ai să știi
Ce gând pribeag m'a nstreinat.*

*Nu cerne lacrimi, e târziu
Ce-ți pasă d'un biet călător
Ce-și poartă pașii 'n drum pustiu.
Nu cerne lacrimi, e târziu...
Alții se nasc, când unii mor...*

V. Vlădescu-Albești

***

ARTĂ ȘI ARTIȘTI

Expoziția Neylies-Cretzoiu-Sanielevici

„Sala Exarcu” din Palatul Ateneului este un adevărat pământ al făgăduințelor... moneta, pentru toți artiștii — pictori și sculptori — cari năzuiesc să se bucure și de un succes material, pe lângă cel obișnuit, moral.

Fîndcă artist expozant, fără succes, nu se mai poate închipui în zilele noastre de succese monstre, pe toate tărîmurile.

Și cu toate acestea sînt expoziții de pictură ce merită să se bucure de un interes cu mult mai larg, nu numai din pricina îndrăsniei celor ce năzuiesc pe asemeni vremuri să-și expue lucrările.

O asemenea expoziție, demnă de un interes cu atât mai mare, cu cât e vorba de lucrările unor artiști cu o reputație bine stabilită, este aceea de curînd deschisă, la Ateneu de d-șii Jean Neylies, I. Cretzoiu și S. Sanielevici.

Cel dintîi dintre expozanți, pictorul Jean Neylies, este unul dintre artiștii cei mai conștiincioși și mai muncitori dela noi.

Artistul, originar din Franța, s'a statornicit la noi, ispitit de farmecul peisagiului și a vieții patriarhale dela țară.

Muncind cu stăruință, notînd cu un ochi ager elementele fundamentale, pictorul Neylies a ajuns să dea o notă nouă priveliștilor înfățișate în toate lucrările lui.

Mai cu seamă viața simplă a țărânului nostru o vedem redată, cu predilecție de artist în pânzele prezintate în expoziția actuală.

Lipsit de orice năzuință de a străluci prin cine știe ce originalitate de factură, pictorul se mulțumește să noteze pur și simplu, ceea ce vede, rămînînd un credincios al naturii.

De aceea gama în care sînt tratate mai toate lucrările, este nu numai acceptabilă, dar destăpîntă impresii vii, ce denotă temperamentul mare ce le stăpînește.

Acestei ușurințe de armonizare în colorit îi datorește pictorul, pe lângă faima de care se bucură, și deosebită cinste de a fi executat, după dorința marelui Rege Carol I, monumentala frescă ce împodobește pîreții Palatului Regal din Curtea de Argeș și care reprezintă toate scenele

din populara legendă „Mănăstirea Argeșului”.

Fără să se fi îndepărtat, cât de cât, dela cerințele exigentului gen „a fresco” artistul a răușit să dea o deosebită valoare picturală acestei lucrări mai mult decorative.

Firește, deci că o asemenea sarcină nu putea fi încredințată decît unui artist de merit, cum este pictorul Neylies, care prin întreaga lui activitate s'a legat definitiv de sufletul neamului nostru, cîștigîndu-ș prin operele date pînă acum dreptul de a fi socotit fiu al țării noastre.

Al doilea expozant, arhitectul I. Cretzoiu, este iarăși un artist în toată puterea cuvîntului, unul din arhitecții noștri tineri cei mai bine apreciați.

Cunoscut și din alte lucrări, expuse în alți ani, d. Cretzoiu se prezintă de astă dată cu o serie frumoasă de acvarelle, deseneuri și câteva picturi în ulei — toate realizate cu un deosebit simț al culorii, ceea ce denotă un temperament pictural apreciabil.

Printre lucrările expuse acum vedem foarte multe din monumentele religioase de seamă, atât din țară cât și din străinătate, ai printre ele mai multe mănăstiri din Bucovina.

Cu toatele fiind de o valoare istorică incontestabilă, cîștigă mult ori ce colecție ce ar putea să aibă asemenea reprezentări simple, realizate cu un delicat simț al culorii.

De aceea chiar multe, foarte multe, din interesantele acvarelle ale arhitectului Cretzoiu au fost luate de amatorii de artă, iar puținele ce mai rămîn sînt disputate pentru reala lor valoare.

È un succes cu atât mai frumos și mai meritat, cu cât este vorba de un artist conștiincios și dornic nu numai de a vedea pentru el frumusețile d'aturca, dar și de a le reda, spre a se bucura și alții de farmecul lor.

Cel d'al treilea expozant — pictorul S. Sanielevici — este iarăși o veche cunoștință a amatorilor de artă dela noi.

Adept convins al școlii impresioniste, pictorul Sanielevici redă în pânzele lui interpretări coloristice

atrăgătoare ale eternului frumos din natură.

De o factură mai puțin abordabilă profanilor în ale picturii moderne, lucrările acestui artist sînt stăpînite de un simț real al armoniei în colorit ceea ce îi și dă putința să jongleze un anume efect de roz și violet — efecte inabordabile entru foarte mulți.

Peisagist de forță, Sanielevici caută și răusește să ne dea în lucrările lui viziuni sintetice de culoare, în care desenul însă joacă un rol precumpănitor.

Bun pricepător al multor secrete de tehnică, pictorul Sanielevici, dublat și de un temperament de desenator rar, a dat și va mai da cu siguranță multe aquaforturi interesante, a căror valoare deocamdată nu-i destul de pretinsă la noi, ceea ce îl și obligă pe artist să nu expue asemenea lucrări, însă în curînd el se va bucura de mari succese cu lucrări în acest gen.

Ion Gruia.

IN ZADAR

(după Ada Negri)

*Cînd mă gândesc căte odala
Că-mi ești atîta de departe
Și că, de dragostea-ți curată
Mie poate dat să nu am parte,*

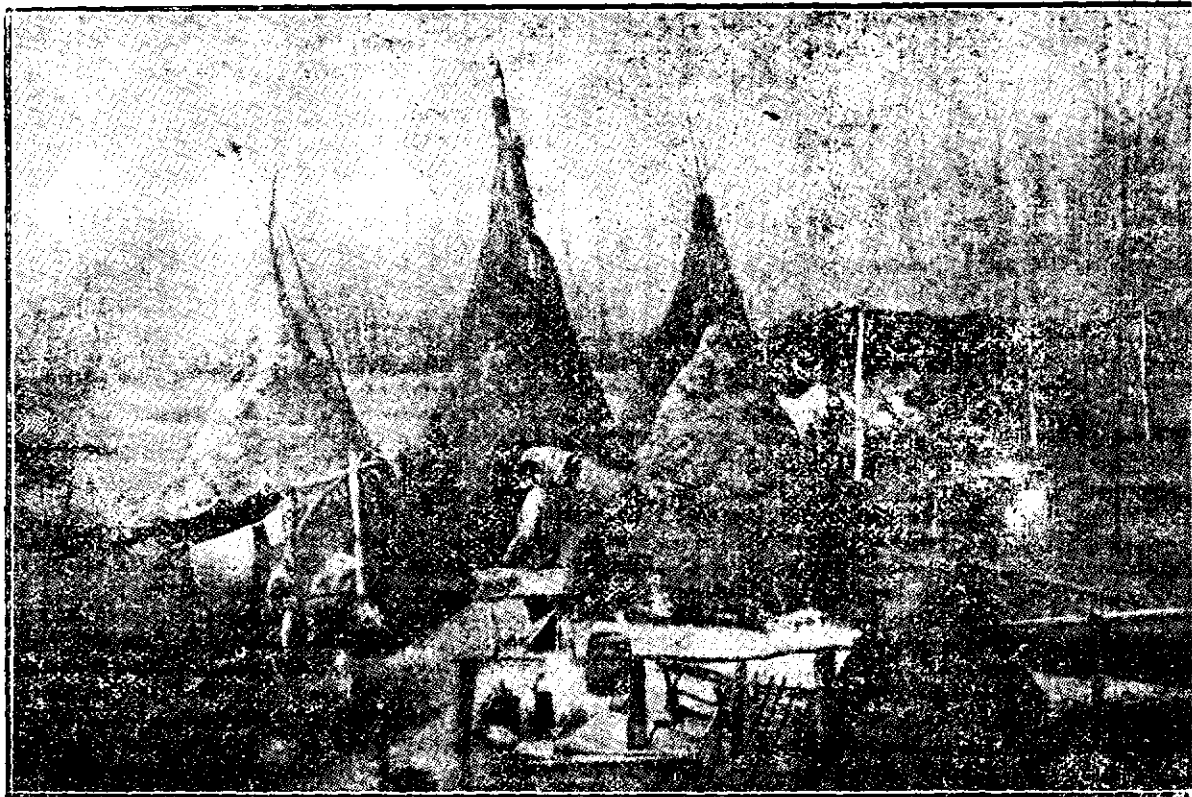
*Cînd mă gândesc că totu 'n lume
E scris să aiă un sfârșit
Că n'ai să fii al meu odată
Și că zadarnic te-am iubit,*

*De tine și de mine însă-mi
În piept îmi naște adîncă mîlă
Și-un dor nebun de a mă întoarce
La vremea cînd eram copilă.*

*Cînd îngînam o rugăciune
Ce mi-o șoptea la patu-mi mama,
De înțelesul rugăciunii,
De rostu-i sfînt nedîndu-mi seama.*

*Azi, singură, îndurerată,
În noapte mîinile 'mpreună
Și 'ngenunchiată 'n patu-mi rece
Pierdută-un „Tatăl-nostru” spun.*

Ana Codreanu.

Colibe de pământ construite în pripă de către artileriști francezi.

Convorbiri științifice

In contra elementelor naturii

Sărbătorisem cu toți colegii revelion-ul, pe care-l încheiasem pe la orele 3 și cum trebuia să plec cu un tren de dimineață, am petrecut două ore într'un local de noapte, a căror descriere nu am să v'o fac, de și m'a impresionat foarte mult. Sînt bucurăreștan dar un mare ignorant în arta de a petrece și în acele două ore am văzut mai mult de cât trebuia, pentru a mă încredința, că ignoranța mea prețuește mai mult de cât începerea lor.

La 6 ore și ceva trebuia să fiu la gara de nord. Colegii mă descurajau cu totul. Mai întîi, în București, în acea noapte nu găseai o singură trăsură, mai cu seamă la șese dimineața. Viscolul se potolise puțin, dar zăpada era mare și nu mai puteau bieții cai să-și facă datoria. Purtător a vre-o trei pachete, mi-am luat inima în dinți și am plecat spre gară cu un ceas mai de vreme. O fi fost drumul greu, dar priveliștea era admirabilă; crăcile arborilor, încărcate cu zăpadă se plecau spre solul cel imaculat, cristalele de zăpadă scîlpind sub lumina imbrobodită cu zăpadă a felinarelor. Trecători domitri, căți-va sergenți de stradă, adevărate stafii negre ce contractau cu albea zăpezei.

— Dacă vei ajunge la gară vei afla că liniile sînt înzăpezite. Din fericire nici profetația aceasta nu era adevărată.

Dacă am un mare respect, apoi îl am pentru personalul căilor ferate. Respectul acesta îl aveam și înainte ca d. ministru al lucrărilor publice să ne fi înzestrat cu biletele de liber parcurs. Îi respect pe toți, pentru că acești oameni sînt aceia care cunosc mai bine ca oricine sentimental datorii, al disciplinei. În special am o mare admirație pentru mecanici.

Poate e ceva mai copilăresc în ceea ce vă spun, dar nu, oamenii aceștia se luptă în contra elementelor naturii. Ploaia, vîntul nu-i sperie de loc, dar viscolul trebuie să fie îngrozitor acolo sus pe mașină. Sau poate urletul monstrului ce ei conduc, se confundă cu urletele viscolului și nu mai au impresii auditive. Dar viscolul te biciuește cu putere, îi simți orice ai face. În același timp, pe la cetituri, prin văi, zăpada se adună în troiene, mașina se luptă cu zăpada, trece înainte, suflă, holborosește ca un om puternic, dar obosit.

În trenul în care mă aflam, convoiul compus numai din vagoane de clasa I și II nu știu dacă se aflau 10-12 călători; toți oameni care aveau de sigur mare nevoie să ajungă undeva în acea zi.

De obicei nu te interesezi de nimic în tren, citești ziare, studiezi viziuni, dormi, dacă ai acest dar. De astădată mă interesa starea liniei, mai mult ca orice. Pentru prima oară apoi simțeam niște zguduituri cu care nu eram de loc obișnuit. Aveam impresia că la anumite intervale vagonul patina și că avea o mișcare bruscă de oprire, sau chiar dare înapoi. Dar nu, bravul mecanic, cu ochii cînd înaintea trenului, cînd la aparatele lui, conducea mașina ca de obicei, cu siguranță, cu toată zăpada ce se opunea trenului nostru.

Se lumina încet de ziuă, pînă la orizont nu vedeai de cât altul din ce în ce mai clar al zăpezei ce acoperea totul.

Se liniștise cu totul viscolul; ningea mereu, cădeau fără încetare fulgi albi, pe cînd trenul nostru, fantasmă neagră, acoperită cu zăpadă și țurturi mari de ghiață, alerga șerpînd prin văile săpate printre dealuri.

Zăpada, vîntul ce urla, nimic nu ne oprea; mecanicul și mașina își făceau datoria ca totdeauna. Forțele naturii nu puteau să facă nimic în

contra lor. Și aceasta — pentru cei 10—12 inși care aveau probabil fiecare în parte câte o grijă mare, de făceau o călătorie pe așa vreme în noaptea anului nou.

Până la urmă, mecanicul trebuia să-și facă datoria și și-a făcut-o ca totdeauna, nu pentru noi cei câțiva pasageri, ci pentru el însuși. Puterea omului triumfa și viforul, în fața îndărătniciei monstruoasei mașini ce fier se domolise: când ne o-pream acum la vre-o stație nu mai auzcam mugetele fioroase ale vântului turbat, nu mai bătea vântul de loc, natura întreagă, îmbrăcată în alb cum era, părea o nevinovată fecioară sentimentală și rece.

Și prietenii mei care nu avuseseră încredere în sfârșitul acestei lupte! Unul din ei trebuia să ia același tren, dar se mulțumise să-și profetizeze că mă voiu opri în fața unui imens deal de zăpadă. Prietenul meu nu avea încredere în puterea omului.

Victor Anestin.

Înțelegere deplină

de V. DEMETRIUS.

Când se lupta ziua cu noaptea, soba de tînchea din mijlocul odăiei se opintea parcă, în cele patru picioare răschitate, și începea să duduie. Gospodina Smaranda umbla la cesti și lingurițe cu mare fereală. Marin Jugămânz deschidea numai un ochi, căci pe celălalt îl avea afundat în perna moale de puf și iar fi deschis zadarnic. Vedea și așa tot puținul pe care ținea să-l afle.

În odaia mică se făcea cald, și dacă ar fi fost afară ger de Bobotează.

Tot în tăcere, Smaranda se apropia de pat cu un filigean de cafea neagră pe farfuriară. Aștepta răbdătoare. Marin se uita în sus ca o găină la om. Ținând cu grijă farfuriara într-o mână, Smaranda trăgea din capul patului giubeaua veche, îmblăniță, până peste omul ei. Omul se ridică pe jumătate, își împășea pe umeri blănița dulce, de epure, și înlindea palmele, ca să primească filigeanul cu cafea. Soba duduia din răspuneri, mândră de glasul ei, ca un gornist.

— De n'as răci! spunea regulat Jugămânz, sorbind cu buzele țuguite din filigean.

Cele ce avea de făcut dimineața — mîntuie. Smaranda tresăria prinsă de friguri, aducându-și aminte că trebuie să plece și că iar a întârziat. Mereu cu ochii la fereastră se pregătia de ducă. Stîngea lampa și pleca. În pătrățelele ferestrei se ivea pe dată ziua turbure de-afară.

— Astăzi n'oi să viu la prînz. Ți-am lăsat un leu pe colțul mesei, spunea repede femeia, strecurându-se pe ușă.

Până să plece ea, Marin se lungise la loc, în așternut, și abia cu coada ochiului ținea sus, pe sobă, de-asupra cupitorului. Acolo se afla ceașca, mare de o jumătate de kilogram, plină cu cafea cu lapte. Marin grohăia de două-trei ori, de mulțumire, privea încețat cum se prinde la gura cestii o pojăbită galbenă și subțire de smântână, și adormea.

Pe-afară, găinile chirieșilor coteodăceau, cocoșul trîmbița, se auzau uși trîntite smucit, ca să se închidă. Rămăneau prin odăile vecine doar două veste. Încă patru familii mai locuiau în casa lui Jugămânz: fiecare cu odăia, cu bucătăria și magazia lui de lemne. Soarele biruia ceața dimineții, zăpada scînteia: roțile unei sacale hurducate prin gropile drumului scîrtauau și gemeau. O! are ho! răsuna în văzduhul limpede glasul sacagiului.

Jugămânz se deștepta foarte ne-mulțumit. Iarăș îl lăsase nevastă sa numai un leu. N'oi mai bătușe de mult. Începuse să se pearte capăca-

pul ei. Pe de-altă parte, în odăie se făcuse frig. Ce-i păsa femeii! ea pleca cu noaptea 'n cap! Marin scotea ceasornicul de sub saltea. Zece ceasuri!

Cu giubeaua în cărcă, își trăgea de zor ciorapii, ghețele și nădragii. Trăgea din fundul sobei cărbunii rămași, mai punea un rând de lemne pe foc și, cu blănița de epure în spate, se spăla repede, ca de mîntuială.

Șezând turcește pe pat, mănca de-adreptul de pe sobă; muia bucăți lungi de pâine în cafeaua cu lapte, și le căra îmbibate la gură, grabnic, ca să nu cadă pe jos.

În sfârșit, pleca de-acasă. Dădea o raită prin mahală; sta în colț la Făgădău căscând gura după tramvay, după cei care coborau, după cei care urcau în ele. Schimba două-trei vorbe cu conductorii, care îl cunoșteau; citea bineînțelese atîșele tuturor gazetelor, la tutungerie. Cumpăra două țigări și carton, după ce răsfoia revistele ilustrate, și în sfârșit pleca în spre oraș.

Când ajungea în calea Victoriei, înainte de-a păși pe strada principală a Bucureștilor, își aprindea o țigară. Se uita lung și săgetător la cucoane, dînd fum pe nas — ca să atragă atenția.

Când îl ajungea foamea, mănca la un birț economic din dosul poliției, — în oraș! După masă se îndrepta iar către calea Victoriei, cu a doua țigară în dinți.

De-acum începea să bată cafene-

Marseileza

Marea artistă, d-șoara Chenal, a încarnat și cântat imnul național francez, la re deschiderea teatrului Opera-Comique.

lele, în care avea credit. Juca biliard, table sau cărți. Meșter cum era în toate jocurile câștiga des. Veșnic avea în buzunar fișce de consumație.

Uneori Smaranda nu avea de lucru. Femeia era spălătoreasă de me-serie și muncea pe la curți boerești. Marin nu-și schimba nici ceasul de scolare, nici tabietul. Venea însă acasă la prînz, după plimbarea pe calea Victoriei. Dacă se întâmpla însă ca masa să nu fie gata la sosirea lui, scandalul era gata. Marin își sbârlija mustățile, se întuneca și rușinea scos din minți:

— Asta ț-i vrednicia! Ticăloaso! Să-ți vâri în cap odată, că eu pentru mîncare intru în pușcărie!

Femeia se strecura ca o mătă pe lângă masă, pe lângă sobă și într'un minut prînzul era gata. Nu mai cuteta însă să se așeze la stînga bărbatului, ci mănca singură, în picioare, pe un colț de masă, în bu-cătărie.

Niciodată nu trecuse prin mintea Smarandei să se despartă de Marinică. Strănicie bărbat avea! O piz-muia toată lumea, negreșit! Și Smaranda băgase de seamă, că tocmai femeile care căutau să-l pînegrească, blestematele, când dădeau ochii cu el, în loc să-l privească cu scîrbă sau cu dușmănie, se miolăiau, gata să-i sară pe genunchi! Băvbat frumos ca Marinică nu era în toată mahalaua Precupeți! Femei măritate, văduve, fete mari, se spînzurau cu ochii de mustățile lui, ca 'n furcile necuratului. Nu l'ar fi putut pîșta

Smaranda, dacă n'ar fi fost cum-natată legitim cu el, și dacă n'ar fi fost proprietăreasă. Cu cele patru chirii, cu banii luați de pe spălatul rufelor, abea-abea avea un pic de liniște, amăgindu-se că-î ține strîns, că nu-i scapă.

— Câte mă roagă pe mine! spunea câteodată Jugămânz, lăsînd să i se vadă bunătatea sufletului și credința ce o păstra pirostriilor.

Iar Smaranda răspundea totdeauna sigură, mîhnită și mîndră oleacă:

— Dacă pe tine nu te-or ruga...

Roaba era mulțumită de viața ei; tiranul însă, cu vremea, murmură tot mai plictisit, de aceeași și aceeași: femeie, leu lăsat pe masă, prînz să-răcioros. Nici tabieturile nu-i mai intrau în voce.

Marin Jugămânz, sau Marin Georgescu, cum se recomanda el, nu mai intra acasă decât către ziua. Cafeaua neagră, făcută în zorii zilei pentru el, își gusta singură calmacul, ne-gră de supărare și aștepta fără noi-mă alături de galbena cafea cu lapte. Îngrijorată, ca să nu-l piardă, Smaranda îi lăsa pe masă un leu și jumătate.

Într-o noapte, către ziua, pe când Marin încă se desbrăca, abia sosit, glasuri vijelioase răsunară la fereastră: odăii proprietarului.

Marin stînsse lampa, dar în zadar, cei de afară văzuseră lumina.

— Deschide pungașule! deschide hoțule! se auziră de afară voci în-fărătate, și ușa începu să pârăie sub pumni și sub umeri.

